

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת חוקת

להילחם ברעיון? עד חרמה!

במלחמה שאנו נתונים בה היום ישנם הטוענים כי אי אפשר לנצח את אויבנו, כיוון שאי אפשר לנצח רעיון. בפרשתנו אנו רואים שעם ישראל הופך את מלחמתו למלחמה ברעיון – מלחמת חרמה, ורק כך ה' עוזר לנו לנצח.

בפרשה הקודמת, פרשת קרח, התורה עוסקת בשנים הראשונות של בני ישראל במדבר, בפרשתנו – פרשת חקת – התורה עוברת לדבר על סוף הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר.

לקראת סוף הפרשה התורה מספרת על מיתת על הארון, ומיד לאחר מכן היא מתארת לנו מלחמה שלכאורה אינה קשורה לכניסה לארץ:

וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי. וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם. וישמע ה' בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם ויקרא שם המקום חרמה.

מלחמה זו מתרחשת בנגב מדרומה של ארץ ישראל, ואילו בני ישראל נכנסים לארץ מאוחר יותר מצד מזרח באיזור יריחו. לכאורה חבל הארץ שנכבש במלחמה זה כלל אינו מיושב על ידי ישראל.

במלחמה זו אנו רואים דבר נוסף מעניין מאוד, עם ישראל נודר נדר שאם ה' יתן להם לנצח הם יחרימו את עריהם. בתחילה נראה שעם ישראל יוצאים למלחמה כדי לנקום בהם על כך שהם שבו מהם שבי, אך מהנדר נשמע שה' הוא זה שרוצה להחרימם – כלומר להרוג את כולם. המלחמה הופכת ממלחמתו של עם ישראל, למלחמתו של הקב"ה.

בטלה האהבה

על הפסוק וישמע הכנעני כותב רש"י 'וישמע הכנעני - שמע שמת אהרון ונסתלקו ענני כבוד'. במקומות רבים אנו מוצאים שהענן הוא ביטוי להשראת שכינה, גם באוהל מועד וגם במעמד הר סיני. ענני הכבוד גם הם מבטאים השראת שכינה, אך בסגנון מעט שונה מהשראת השכינה שהייתה באוהל מועד. השראת השכינה שהייתה במשכן באה לבטא את הנוכחות של ה' בתוך עם ישראל, ואילו ענני הכבוד מבטאים את השראת השכינה המקיפה את מחנה

ישראל. השראת השכינה עוטפת את מחנה ישראל כאשר הוא מאוחד תחת הדגל של הקב"ה, הענן שעוטף את המחנה מבטא את התחושה שכולנו עם אחד.

על אהרון הכהן נאמר שהיה 'אוהב שלום ורודף שלום', בזכותו עם ישראל היה מאוחד באהבת ישראל. לאחר מיתת אהרון המאחד את עם ישראל, במובן מסוים בטלה האהבה מעם ישראל ולכן נסתלקו ענני כבוד. השכינה שורה על ישראל, דווקא כאשר הם מאוחדים.

כאשר השכינה שורה על ישראל על ידי ענני הכבוד, בעיני הכנענים המשקיפים על ישראל מבחוץ, עם ישראל נראה כיחידה אחת שכל כולה בתוך הענן. כאשר סר הענן פתאום נראים הפרטים כל אחד עומד בפני עצמו, כיוון שהלך לו הענן המאחד. כאשר הכנעני רואה שהשכינה אינה שורה על עם ישראל, וכל אחד מהם עומד בפני עצמו, הם באים לפגוע בעם ישראל.

הכנענים נלחמו בעם ישראל ושבנו מהם שבי, רש"י אומר שאינו אלא שפחה אחת, כלומר אחת שכבר הייתה משועבדת. אפשר לומר ששפחה זו הייתה משועבדת לתאוות, היא שקעה בתוך עצמה ובתוך רצונותיה האנוכיים, כך בעצם היא נפרדה מעם ישראל ולכן סרה השכינה מעליהם. כאשר הכנעני שובה את אותה שפחה, הוא בעצם רוצה לחזק את הנפרדות לנתק אותה עוד יותר מעם ישראל, ולכן הוא לוקחים אותה איתם...

לידור נדר – המלחמה על האמונה

לאחר שהכנענים שבו את אותה שפחה, עם ישראל עלו עליהם למלחמה. למלחמה זו עם ישראל היה יכול לגשת בצורה של נקמה, הם באו אלינו להילחם, וכעת עלינו להשיב להם מלחמה שורה. אם עם ישראל היה בוחר להילחם בצורה זו, היית נוצרת כאן מלחמה של עם בעם. הכנענים שבו שבי מהיהודים, והיהודים נלחמים כדי להשיב את כבודם. במלחמה כזו ה' לא כל כך מעורב, סביר להניח שהוא היה אומר להם 'תריבו ביניכם, אני לא מתערב...'

כאשר עם ישראל ניגש למלחמה הוא נודר נדר לה', עם ישראל רוצה לערב גם את הקב"ה בתוך המלחמה. עם ישראל מבין שבעומק המלחמה היא על האמונה, קם לו עם שרואה את השכינה השורה על עם ישראל, והדבר חורה לו מאוד. הכנענים מאמינים בכל מיני אלילים, וכרגע מולם ישנו עם המאמין בה', ונראה שבאמת השכינה שורה עליו. השראת השכינה על עם ישראל סותרת את אמונתם של הכנענים, ולכן כחלק מאמונתם באלילים, הם רוצים להשמיד את עם ישראל.

כאשר הענן סר מעל עם ישראל, כאשר אהרון הגורם המאחד של עם ישראל נפטר, הם מנצלים את ההזדמנות כדי להמשיך ולפלג את העם. הם שובים שבי – לוקחים חלק מהעם ומרחיקים אותו מכל השאר.

כאשר עם ישראל הולך להילחם הוא נודר נדר לה', כך הוא שוב מתאמץ להתלכד תחת הקב"ה, כדי שתחזור השראת שכינה לישראל.

להילחם באמונה

כפי שנכתב עם ישראל נודר נדר לה', 'אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם'. עם ישראל מבין שה' מסתכל על המלחמה הזו כעל 'מלחמת אמונות'. כדי לנצח ב'מלחמת אמונות' צריך להחרים את עריהם, לא להשאיר איש המאמין באמונה זו. כאשר עם ישראל נודר נדר, הוא מכניס את הקב"ה למשוואה; כאשר עם ישראל מחרים את עריהם, הוא נלחם כמו שהקב"ה רוצה - מלחמה על האמונה.

כאשר אנו נלחמים באויבים הרוצים להשמידנו אך איננו נלחמים מלחמה על האמונה, אנו לא מסתכלים כמו שה' מסתכל, וממילא אינו הולך בקרב מחננו.

לנצח רעיון

בקשר למלחמה המתנהלת כיום בארצנו הקדושה, ישנם קולות האומרים שאי אפשר לנצח רעיון, הטענה היא שרעיון כל אחד יכול לחשוב ממילא אין איך לנצח אותו. טענה זו גורמת לנו להילחם בצורה יחסית פרקטית כדי ליצור הרתעה, אך היא מונעת ממנו להגיע להכרעה.

בפרשת השבוע אנו רואים בדיוק להיפך, עם ישראל יכול להילחם בצורה פרקטית, אך הוא בוחר להפוך את המלחמה 'למלחמה ברעיון'. ה' מסתכל על המלחמה כעל מלחמת אמונות וכדי שהוא יתגייס לטובתנו עלינו לנהל את המלחמה כמו שהוא מסתכל עליה.

כאשר אנו מגדירים שהמלחמה היא מלחמה על רעיון אנו מבינים שכדי להגיע להכרעה עלינו להעביר את האמונה הזו מהעולם, כך שלא ישאר עוד אדם אחד המחזיק בדעה שצריך להשמיד את עם ישראל.

כאשר נלחם את מלחמת האמונה, ה' יעזור לנו להילחם את מלחמתו, וכך ננצח את כל אויבנו במהרה בימינו אמן!

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

